

ACC. N.R. M. 12323 : /.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Järrestad Adress: Gladsax
Socken: Vallby Berättat av: arb. Hugo Lindström
Uppteckningsår: 1940 Född år 1885 i Vallby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

/.

Jätten, Ulfstand och trollen.

Jätten byggde Stenhuset. Antagligen fick Ulfstand det av honom. Jätten var i släkt med trollen, som bodde under den stora stenen vid Bornholmen, väster om Stenhuset. Glimmingehusjätten ville riva ner kyrkorna, ty han tålte inte klangen från klockorna. Mot Glemminge kyrka kastade han den stora stenen, som kallas Klövasten. Mot Bolshögs kyrka kastade han den sten, som ligger vid Bornholmen. Dessa stenar slängde han från Bornholm. Sen sökte han få riva ner Bolshögs kyrka genom överenskommelsen med prästen. Men Jättagäret blev ej färdigt, ~~innan~~ innan prästen slutat mässan. Vallby kyrka var ej byggd då.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R. M. 12323: 2.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Järrestad Adress: Gladsax
Socken: Vallby Berättat av: arb. Hugo Lindström
Uppteckningsår: 1940 Född år 1885 i Vallby

Käppen och haren på Jättens bild.

På Jättens bild ser man en käpp och en hare, som Jätten håller i händerna.

Käppen är hans spatserkäpp, och haren tog han, när han byggde Jättagäret under mä-
san.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2.

ACC. N:R. M. 12323:3.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Järrestad Adress: Gladsax
Socken: Vallby Berättat av: arb. Hugo Lindström
Uppteckningsår: 1940 Född år 1885 i Vallby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—
3.

Jättagäret.

Jätten tålte inte klangen från Bolshögs kyrkklocka. Han ingick överenskommelse med prästen där, att han skulle ha rätt att riva ner kyrkan, om inte prästen hann att avsluta mässan, innan han ringat in kyrkan med ett stengärde. När prästen började på mässan, började Jätten kasta sten. Men prästen stod så, att han genom fönstret kunde se, hur långt Jätten hunnit kasta. När stengärdet närmade sig kyrkan, så fort han kunde för att freda sin kyrka. skyndade sig prästen att säga Amen. Därigenom räddade han sin kyrka och sitt liv. Ty om Jätten hunnit ringa in kyrkan, hade han haft lov att riva ner kyrkan och taga prästens liv. Men eftersom prästen nu vann, fick han behålla sin kyrka och vara i fred för Jätten i fortsättningen. Stengärdet, som Jätten kastat upp, kallades Jättagäret. Under det att Jätten kastade upp gäret under mässan, fångade han också den hare, som han håller i den ena handen på stenbilden.

ACC. N.R. M. 12323: 4.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Järrestad Adress: Gladsax
Socken: Vallby Berättat av: arb. Hugo Lindström
Uppteckningsår: 1940 Född år 1885 i Vallby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4.

Jättebildens gamla plats.

Jättens bild stod förr i västra gaveln på Stenhuset. Bakom bilden övanför

bildens huvud var en tavla inmuret, på vilken det stod något att läsa. Berättaren
har fullständigt glömt, vad som stod där.

*(Detta utmärks om tavlan borde vara felaktigt.)
Förtydning — bilden över portalen!*

ACC. N:R. M.12323:5.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Järrestad Adress: Gladsax
Socken: Vallby Berättat av: arb. Hugo Lindström
Uppteckningsår: 1940 Född år 1885 i Vallby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—*—
5.

De gamle talade med Jätten.

De gamla statdrängarna brukade tala med Jätten, där han stod i västra gaveln på Stenhuset. De berömde honom för att han byggt ett så präktigt hus och för att han varit så duktig. Berättaren hade under sitt arbete på gården ~~ka~~ många gånger passerat förbi Jättens bild i sällskap med äldre arbetare. Dessa lyfte då gärna på mössan för Jättem och talade några vänliga ord till honom.

ACC. N:R. M. 12323:6.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Järrestad Adress: Gladsax
Socken: Vallby Berättat av: arb. Hugo Lindström
Uppteckningsår: 1940 Född år 1885 i Vallby

Stenbilden kunde ej flyttas över vallgraven.

De skulle flytta Jättens bild till Bollerup för att få ro på Glimmingehus, ty det var oväsen där, och man såg allt slags dålighet på gården. De lade stenbilden på en vagn, som hade 4 hjul med 2 långa bjälkar emellan. Så spände de sex hästar för vagnen. Det gick bra till vallgraven, men sedan gick det inte längre. Hästarna stannade och orkade inte dra vagnen längre. De hade ingen makt. Jätten ville inte längre. Så stor makt hade han. Därför måste de köra bilden tillbaka igen.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6.

ACC. N:R. M.12323:7

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Järrestad Adress: Gladsax
Socken: Vallby Berättat av: arb. Hugo Lindström
Uppteckningsår: 1940 Född år 1885 i Vallby

Hälsning och vänligt tilltal underlättade sädesbärningen.

De gamle arbetarna påstodo ,att om de hälsade på Jätten eller talade
vänliga ~~till honom~~ ord till honom,gick det lättare att bära upp säden
på Stenhuset.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

7.

ACC. N.R. M. 12323: 8.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Järrestad Adress: Gladsax
Socken: Vallby Berättat av: arb. Hugo Lindström
Uppteckningsår: 1940 Född år 1885 i Vallby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—*—
8.

Mössor sattes på Jätten för att underlätta sädesbärningen.

När arbetarna skulle bära upp säden på Stenhuset, satte de sina mössor på Jättens huvud, eller också lade de dem på bildens axlar. De ansågo, att det gick lättare att bära upp säden då.

ACC. N:R. M. 12323: 9.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Järrestad Adress: Gladsax
Socken: Vallby Berättat av: arb. Hugo Lindström
Uppteckningsår: 1940 Född år 1885 i Vallby

Jättens bild och ryggsäckarna.

Arbetarna på gården brukade hänga sina ryggsäckar eller matknyten på mans-
lennen på Jätten.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—•—
9.

ACC. N:R. M.12323:10.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Järrestad Adress: Gladsax
Socken: Vallby Berättat av: arb. Hugo Lindström
Uppteckningsår: 1940 Född år 1885 i Vallby

Jättens bild stympas.

Det var en flicka, som tjänade på gården. Hon slog av manslemmen på Jätten.

Men Jätten hämnades. Hon blev konstig, men hon dog nog inte av det.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

10.

ACC. N.R. M.12323 : //.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Gurt Wallin
Härad: Järrestad Adress: Gladsax
Socken: Vallby Berättat av: arb. Hugo Lindström
Uppteckningsår: 1940 Född år 1885 i Vallby

Riddaren, som är begravd i Vallby kyrka, kallades Jätten.

År 1929 bröt de upp golvet i Vallby kyrka och öppnade riddarens grav, som
är i kyrkan. Folk gick upp och såg graven. De sade sedan, att de varit uppe och sett
Jätten och Jättens mössa.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—*—
//.

ACC. N:R. M. 12323 : 12.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Järrestad Adress: Gladsex
Socken: Vallby Berättat av: arb. Hugo Lindström
Uppteckningsår: 1940 Född år 1885 i Vallby

Stenen vid Grönholmen och trollen.

Väster om Stenhuset vid Grönholmen ligger en stor sten. Det var farligt att taga den, ty trollen bodde under den. De voro i släkt med Jätten. Om man ofredade stenen, blev man skadad. Uppå stenen finnas två spår i själva stenen, precis som efter 2 skor eller träskor, som slitits ned i stenen. Det är spår efter trollungarnas träskor. De ha lekt där. De åkte kana nedför stenen, och deras träskor slet då på stenen, så att rämnorna bildades.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

12.

ACC. N:R.

Landskap:	Skåne	Upptecknat av:	Curt Wallin
Härad:	Järrestad	Adress:	Gladsax
Socken:	Vallby	Berättat av:	arb. Hugo Lindström
Uppteckningsår:	1940	Född år	1885 i Vallby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

13.

Glimmingehusjätten och Glemminge kyrka.

Jätten, som byggde Glimmingehus, tog sten på Bornholm och slängde i sitt "hossebärm"
 y=strumpeband/mot Glemminge kyrka, ty han tyckte inte om klock-klängen. Men stenen
 nådde inte fram, ty strumpebandet gick sönder. Stenen klövs, när den föll ner.

/Om Jätten och Bolshögs kyrka se berättarens uppgift om Jättagäret!/
/

ACC. N:R. M. 12323: 14.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Järrestad Adress: Gladsax
Socken: Vallby Berättat av: arb. Hugo Lindström
Uppteckningsår: 1940 Född år 1885 i Vallby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

14.

Vallby kyrka var inte byggd, när Jätten huserade på Glimmingehus.

Jätten, som byggde Glimmingehus, var mot kyrkorna, ty han tålte inte klangen
från kyrkklockorna. Mot Glemminge kyrka kastade han en sten från Bornholm, och
Bolshögs kyrka sökte han fördärva genom Jättagäret/Se d.o/. Vallby kyrka fanns
inte till på den tiden, så den har han inte haft med att göra. Vallby kyrka är
inte så gammal. Det står på norra utbygget, att det är byggt i slutet av 1600-talet.
Det är det äldsta årtalet, som står på kyrkan.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M.12323: 15.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Järrestad Adress: Gladsax
Socken: Vallby Berättat av: arb. Hugo Lindström
Uppteckningsår: 1940 Född år 1885 i Vallby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

15.

Stenhuset skyddade mot åskan.

När det drog upp till åska, gick Nådan alltid upp på Stenhuset. Där är jag skyddad
mot åskan, brukade hon säga.

ACC. N:R. M. 12323:16.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Järrestad Adress: Gladsax
Socken: Vallby Berättat av: arb. Hugo Lindström
Uppteckningsår: 1940 Född år 1885 i Vallby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

16.

Johanna Arendorfs syn.

I dälden mellan Rogamad och Glimmingehus var en bro, som hette "Sladderbron." Där hade stått en "sladdra", en brunn, som man vindade upp vatten ur.

Johanna Arendorf, som dog härom året, gick varje morgon till gården och mjölkade. En morgon, när hon var på väg att börja mjölket och hunnit ned till "sladderbron", mötte hon en vagn. Det var inga hästar för, utan vagnen gick av sig själv. Det gick med en väldig fart. Det sade sch--- och susade förbi. Hon vände sig om och sade: "Men människor, hadd va dätta?" Så hade hon själv berättat, att hon sade. Vagnen var röd. Den körde från gården åt Vallby till.

Var hon så kom ned på gården, berättade hon, att Nödan var död. Hon omtalade då, vad hon just sett vid sladderbron.

~~xxxxxx~~ De sade då, att det var kammarherren, hennes man, som varit och hämtat henne och körde henne till Orup, där deras rätta hemvist var.

ACC. N.R. M.12323: 17.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
 Härad: Järrestad Adress: Gladsax
 Socken: Vallby Berättat av: arb. Hugo Lindström
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1885 i Vallby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

17.

Spökkaretten.

Ibland syntes en fin heltäckare, förspänd med 6 svarta hästar komma körande vägen från "Mossahuset"/nuv. Stålhammars smedja/ uppför "Sommarvägen" upp på borggården och vända och köra samma väg bort igen. Kusken satt högt uppe, som på de gamla heltäckarna. Han var en stor, kraftig karl med livré. Han satt alldeles orörlig och såg rakt framför sig och höll de 4 tömmarna i ena handen och piskan i den andra. Han slog aldrig med piskan. Han körde i trav. När hästarnas hovar slog i marken, hördes det. Hjulen klamrade dock inte i stenarna, utan det lät som ett surr av nätt vagnsgång. Berättaren har själv sett denna skjuts. Det var mellan 11 och 12 på natten på efterhösten. Den syntes i allmänhet då. Berättaren hade sett, att det satt en man inne i heltäckaren, och åkte. Han hade bara sett huvudet. Det hade helskägg och skuggades av den styva hatt, som satt på huvudet. Mannen satt stel och tittade rakt fram. Det var en av de forna ägarna, som inte fått ro i sin grav".

ACC. N.R. M.12323:18.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Järrestad Adress: Gladsax
Socken: Vallby Berättat av: arb. Hugo Lindström
Uppteckningsår: 1940 Född år 1885 i Vallby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

18.

Synerna under nattvakten på borggården. *Frank Lund.*

Nilsson

"Jag hade en kusin, som hette Sigfrid. Hans far var statkarl på Glimmingehus och hette Nils Svensson. En kväll kom Sigfrid hem till mig--- jag var då bara ung--- och sade till mig: Du kan komma ner till mej i natt, för jag skall gå vakt i natt i stället för Krok, nattväktaren. Sigfrid var nämligen bekant med hundarna, som nattväktaren hade med på sina nattliga turer. Sigfrid brukade mata hundarna. Jag gick också ner till gården och följde med Sigfrid på vakten. Vid midnatt sade han: Nu går jag in och sover i ena kätten i kuskastallet, så du kan gå vakten under tiden. Vi kom överens, att han skulle ha hundarna, ty jag kände dem ju inte. Men här har du hornet, sade han, och så skall du blåsa var gång klockan slår helt och gå från kuskastallet rakt fram upp på borggården och vända där vid trappan upp till Stenhuset och sen gå ner mot vägen och "spektorahuset." När jag då kom in på borggården framme vid trappan till Stenhuset, där jag skulle vända, blev jag i följe med en framåtlutad gubbe. Han hade en lock käpp i handen. Och han gick i jämnhöjd

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M.12323:19.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
 Härad: Järrestad Adress: Gladsax
 Socken: Vallby Berättat av: arb. Hugo Lindström
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1885 i Vallby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

19.

med mig ungefär en meter från mig och följde mig till hörnan av Stenhuset, där jag vred ut. Han följde mig alltså tvärs över borggården. Men där vid Stenhusknuten försvann han. Jag gick ner till kuskastallet och sade till Sigfrid: Nu får du gå själv, för nu går jag inte längre. Varför det? sade han. Jag pratade då om att jag sett gubben på borggården. Gjorde han dig någon förtret? frågade han. Nej, sade jag. Då kan du gå en stund till, sade han. Gå bara lugnt och bry dig inte om vad du ser. Ofredar du honom inte, så gör han dig ingen förtret. Då gick jag igen. Men jag vågade inte gå in på borggården utan vände i gattet mellan husen in till borggården. Precis som jag vände, blev jag i följe med en stor, långhårig, svart hund. Han var så hög, att han räckte mig till midjan. Han gick så nära mig, att han riktigt strök sig upp åt mig. Han följde mig ända till ringklockan på kostallet. Där försvann han plötsligt. Han oroade mig inte, för jag oroade inte honom. Men jag var hela tiden så rädd, att jag vågade inte vända mig om. Ibland vände han på huvudet och såg på mig med ögon som en katt i mörker.

Man ha sagt sig sett den hunden. Han gjorde aldrig någon förtret, när den skett endast på denna tid.

ACC. N.R. M.12323:20.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Järrestad Adress: Gladsax
Socken: Vallby Berättat av: arb. Hugo Lindström
Uppteckningsår: 1940 Född år 1885 i Vallby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

20.

fick vara i fred.

Det påstods, att någon skulle ha blivit avlivad där i hörnet vid
ingången till borggården, där hunden kom fram. Han kom direkt från själva stenhusmuren,
upptill där Jättens bild stod.

ACC. N.R. M.12323:21.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Järrestad Adress: Gladsax
Socken: Vallby Berättat av: arb. Hugo Lindström
Uppteckningsår: 1940 Född år 1885 i Vallby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

21.

Syner i Stenhusets källare.

Berättaren omtalar:

Strax efter Nådans död skulle jag hjälpa till att renovera i Stenhuset. Där fanns så mycker skräp. Jag var tillsammans med tre andra i östra källaren. Så stod vi där. Då sade jag till de andra: Vad är det där innanför---- jag pkade mot nordöstra källarhörnet---. Jag gick bort och såg genom dörren, som fanns där. Det var mörkt därinne, men snart kunde jag urskilja en massa skräp, bjälkar, spån och papper, som blivit upplagrat där. Som jag stod där och såg, kom där mitt i allt skräpet en person gående ~~xxx~~ i noggrann marsch med sabel vid sidan och klädd i plåt och plym. Han var klädd som en officer, men inte en sådan uniform, som de ha nu. Han kom rakt emot mig. Jag blev rädd och ryggade tillbaka. När jag kom till mina kamrater, teg jag stilla. De undrade, varför jag teg och om jag hade sett något. Då sade jag: Ni få gå hän och se

ACC. N.R. M. 12323:22.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Järrestad Adress: Gladsax
Socken: Vallby Berättat av: arb. Hugo Lindström
Uppteckningsår: 1940 Född år 1885 i Vallby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

22.

själv. En av dem gjorde det. ^{Vi} en när han kom tillbaka, ville han inte heller tala om vad han sett. Detta hände strax på eftermiddagen.

Litet senare på eftermiddagen hände något annat. Där var en stor järngrind i källarväggen på norra sidan. I själva hörnet mellan Stenhuset och den sammanbyggda längan/=Stekarhuset/ var en glugg. Järngrinden öppnade sig själv och stängde sig själv, utan att där var någon intill den. Grinden var mycket tung och kunde ej vridas genom luftdraget. Andra sågo det också. Vi blevo mycket rädda. ^{Men} vi tego och talade inte om det då.

När vi gjorde rent på golvet i östra källaren och grävde i jorden för att få bort även det nedtrampade skräpet, hittade vi stora ben. Det var lårben och armben o.s.v. efter människor. Vi lade benen vid brunnen. När brunnen rensades, hittades det där huvudskallar efter människor. De lades vid brunnen. ^{Var} de togo vägen sedan, vet jag inte. De sade, att där voro mord ~~begångna~~ begångna. De skulle ha slagit ihjäl folk och slängt dem ner i brunnen. Andra

ACC. N:R. M.12323:23.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Järrestad Adress: Gladsax
Socken: Vallby Berättat av: arb. Hugo Lindström
Uppteckningsår: 1940 Född år 1885 i Vallby

hade de grävt ner i källargolvet. Det skulle ha hänt i krigstider fordom.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—*—
23.

ACC. N:R. M.12323:24.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Järrestad Adress: Gladsax
Socken: Vallby Berättat av: arb. Hugo Lindström
Uppteckningsår: 1940 Född år 1885 i Vallby

Stenen vid Grönholmen.

Den stora stenen vid Grönholmen påstods vända sig, när den luktade nybakat
bröd.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—
24.

ACC. N:R. M.12323:257

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Järrestad Adress: Gladsax
Socken: Vallby Berättat av: arb. Hugo Lindström
Uppteckningsår: 1940 Född år 1885 i Vallby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

25.

Pilevallsgäret.

Från Jättagärets södra del gick ett stengärde österut mot Bjeret nere i mossen.

Det kallades Pilevallsgäret, därför att det växte väldiga pilträd i gårdet. Det var dubbelgärde liksom Jättagäret. Det talades aldrig om Jätten i samband med detta ~~gärde~~ Pilevallsgärdet.

ACC. N:R. M. 12323: 26.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
 Härad: Järrestad Adress: Gladsax
 Socken: Vallby Berättat av: arb. Hugo Lindström
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1885 i Vallby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

26.

Äventyr med Bäckhästen. : Ängsnad

När jag var liten, bodde jag med mina föräldrar i Glivarp, där Johan Håkansson nu bor. I samma hus bodde också Anders Larsson, som var en gammal man. En kväll på efterhösten --- jag var då 6 år gammal, --- skulle Anders Larsson gå upp till Norre Kvarn. Han kom in till vårt och sade: Du, påg, kan gå med. Det ville jag gärna. När vi kom mitt emellan Glivarp och Glimmingehus, där mossen började, hördes ett väldigt plaskande i vattnet nere i mossen. Jag stannade och vände mig ditåt för att se, vad det var. Jag såg då en häst, som sprang från det ena vannhålet till det andra mot oss. Larsson sade: Kom påg! Och vi sprungo, allt vad vi orkade. När vi kom upp till Norre Kvarns gård, hade vi hästen alldeles efter oss. Vi fick upp porten och kom inom den och slig den igen efter oss. Precis då slog hästen hovarna i porten och fnyste. Så nära var han oss då. Det var bättjahästen. Han ville ha någon av oss att rida. Hästen var vit men med

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR. M.12323:27.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Järrestad Adress: Gladsax
Socken: Vallby Berättat av: arb. Hugo Lindström
Uppteckningsår: 1940 Född år 1885 i Vallby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

27

mörka ränder. Ränderna var nog smuts, som hade stänkt, när han sprang i vamm-
hålen. Han hade smal, lång rompa, kort man, men han var väldigt långhalsad.

Om vi hade ridit, hade han tagit oss ut i vammhålen och slagit av oss där.

Han gjorde det på skoj.

Anders Larsson berättade för mig, att han ofta hade sett bättjahästen.

Skriv endast på denna sida!